

Fotografiet som visar lärarinnan, fröken Berta Andersson, med skolklasser från Knivsta småskola vid Knivsta kyrka år 1906, det är då lämpligt att sammanfattas i "Något ur Knivsta skolhistoria".

Sockenskolan i Knivsta, som hölls i sockenstugan, belägen omkring 10 m. nordost om klockstapeln på klockarjorden, tog sin början den 2/6 1817 och var frivillig. Första terminen, som var sommartermin, var det 16 barn inskrivna. Andra terminen, som började 13 oktober samma år, hade barnantalet sjunkit till 9. 1827 fanns det 7 barn och 1837 9 barn. Innanläsning ur Abo-bok, katekes, räkning och skrivning voro de ämnen, som förekommo i den första skolan. Ett psalmodikon och stråkinstrument uppfunnet av kyrkoherde Dillner i Funbo socken 1830, för ledning av psalmsången i skolan samt böcker och en del undervisningsmateriel från första skolan, finnes ännu i behåll.

Efter 1842 års riksdagsbeslut om ordnat skolväsen med minst en skola i varje socken steg barnantalet, så att man 1842 har 18 barn, 1843 26 barn, 1844 29 barn och 1847 42 barn. Å sockenstämman den 13/11 1842 delgavs sockenmännen Kungl. Maj:ts nådiga stadga angående skolundervisningen och bestämde att klockaren såsom tidigare skall vara skolmästare, att skolan skall vara fast, och att sockenstugan, åtminstone till dess omständigheterna kunna annorlunda fordra, skall förbliva skolrum. Den 7/6 1843 bestämde skolstyrelsen, att klockar- och skollärartjänsterna skola var förenade, och lärarens löneförmåner preciseras, utgående dels natura, dels kontant med 26 riksdaler och 32 skilling banco. Förslag till reglemente för skolan uppgjordes, vilket skulle till högvärdige domkapitlets prövning överlämnas.

Sockenstämman den 19/1 1851 beslöt att nytt, för ändamålet tjänligt skolrum, borde anskaffas, då den till skola begagnade sockenstugan vore för detta ändamål alldeles otillräcklig. Detta förverkligades på så sätt, att ett rum tillbyggdes till sockenstugan, dock först 1867.

Den 10/9 1876 beslöt sockenstämman, att en särskild småskola vid kyrkan skulle byggas och den 27/3 1878 bestämdes, att småskolan skulle ta sin början under sommarens lopp. (1967 användes denna skola fortfarande.) Bilden från 1906.

År 1901 såldes och revs den gamla sockenstugan samt uppsattes för bostadsändamål i två våningar söder om nuvarande skoltomten i Gredelby. En ny folkskolebyggnad vid kyrkan uppfördes på klockarladugårdens plats och togs i bruk 1901. Ladugården flyttades samtidigt närmare järnvägen.

En tillfällig skola vid Nybygget, vilken tog sin början 1837 och 1866 ännu fortgick, och som leddes av skomakare Erik Öbergs hustru Elisabet, född 3/5 1791, hör till skolans historia i Knivsta. Som skolsal användes nuvarande köket å nedre botten i sydvästra hörnet. Tidvis skötte hustru Öberg samtidigt en liten handelsaffär, som han hade i rummet åt sydväst.

1864 gör sig behovet av skolor både i Ledinge och Vrå gällande. Så förmäler ett kyrkostämmoprotokoll av den 29/12 1864, att skomakaren J.E. Lundström i Gredelby åtagit sig att meddela undervisning åt barnen i Ledinge rote i den roteskola, som på Herr Folkskoleinspektörens förslag där skulle upprättas med förbindelse att kortare tider av året för samma ändamål vistas i trakten av Vrå. Årsexamen med förhör skulle hållas vid Kyrkskolan tillsammans med därvarande barn. Roteskollärarens årslön bestämmes samtidigt. Den skulle utgå dels in natura, dels med 30 riksdaler riksmünt kontant. Denna roteskola, av allt att döma upphållen

Skolklassen 1906 Lilla kyrkskolan, Kriivsta.

både i Ledinge och Vrå, pågick till och med 1878, då Lundström erhöll pension av församlingen med 100 riksdaler om året. Anteckningar om skola på dessa platser saknas för tiden 1878 till 1912, då nuvarande skolan i Ledinge kom till. (Nu nerlagd sedan 15 tal år.)

Beslut om låns upptagande för byggande av skola i Ledinge fattades den 21/12 1911. Denna skola blev en s.k. mindre folkskola, där barn både på småskolestadiet undervisades.

Ett stycke in på 1900-talet framtvingar det uppväxande Knivsta stationssamhälle behovet av en skola. Den 11/7 1909 beslutade också kyrkostämman byggandet av en småskola vid Knivsta station. Nu kom den s.k. gamla skolan i Gredelby till, och den 1/9 1910 tog den sin början med småskola. Folkskolebarnen fick ännu gå kvar i Kyrkskolan, 7 år senare är man färdig med ny förändring. Den 18/11 1917 beslöts, att småskolan i Gredelby skulle användas av småskolan på förmiddagarna men på eftermiddagarna även av 3:dje och 4:de klass i folkskolan. 5:te och 6:te klassen av folkskolan skulle undervisas i det rum i andra våningen, som byggts till konfirmandernas lärum. Denna anordning skulle tillämpas fr.o.m. höstterminen 1918, som blott ett provisorium. Den 9/5 1920 beslutades att anskaffa ritningar till ytterligare en folkskolebyggnad vid Gredelby och den 20/6 1920 beslöts om denna skolas byggande med särskild lärarebostad. Denna skola, den nya skolan i Gredelby, togs i bruk den 1/9 1921.

Från och med höstterminen innevarande år, 1945, har den förändringen vidtagits att samtliga småskolebarn i Knivsta undervisas i Gredelby skola med var sin lärarinna för 1:sta och 2:dra klass. Ledinge skola och Kyrkskolan har sin lärarinna för 1:sta och 2:dra klass. Ledinge skola och Kyrkskolan har sammanslagits till en folkskola med 3:dje och 4:de klass i Ledinge och 5:te och 6:te klass i Kyrkskolan. Förändringarna har kunnat vidtagas tack vare att statsbidrag med 80% utgår till bilskjutsar, som blivit nödvändiga på grund av de långa skolvägarna. Dessutom har även från innevarande hösttermin, 1945, inrättats en 7:de klass, med egen lärare. Denna klass har fått övertaga småskolesalen vid kyrkan.

Alla dessa ändringar äro dock att betrakta som provisoriska. Knivsta Kommunalfullmäktige har nämligen beslutat den 25/9 1944 att bygga en Centralskola för samtliga barn i socknen. Preliminärt köpekontrakt å skoltomt är upprättat. Tomten är belägen å det s.k. Särstagärdet öster om landsvägen. När Knivsta kan erhålla byggnadstillstånd är givetvis beroende på utvecklingen. Troligen dröjer det ännu några år. (Centralskolan togs i bruk 1955.) Barnantalet var vid höstterminens början i år 1945, 147 st, undervisades av 5 lärarinnor och 2 lärare. (I ett kommande nummer av denna skrift skall vi utveckla Knivsta kommuns skolbyggnadsplaner i de nu varande sex församlingarna/socknar som omfattas i Knivsta kommun från och med 1952 då storkommun bildades.)

Författad av E. H. Ahlin

Fotografiet har ställts till vårt förfogande av en på kortet varande elev, parenteserna här ovan av Valfrid Gustafsson.